

Toimitusjohtajan katsaus

Euroopan- ja maailmanlaajuinen epävakaa taloustilanne sekä epävarmuus sen kestosta vaikuttivat Fortumin toimintaan vuonna 2012. Tavoitteenamme on varmistaa kasvuedellytyksemme myös haasteellisen markkinatilanteen jatkuessa. Siksi jatkoimme investointeja pitkän aikavälin tavoitteiden tukemiseksi samalla kun tehostimme nykyisiä toimintojamme.

Eurooppa tarvitsee energian sisämarkkinat ja toimivaa päästökauppaa

Euroopalla on edessään mittavia energia-alan investointeja. Tuotantolaitoksia on uudistettava, uusia laitoksia rakennettava ja lisättävä maiden välisiä sähkönsiirtoyhteyksiä. Tarvitsemme myös älykkäitä sähköverkoja vastaamaan yhteiskunnan ja muuttuvien markkinoiden kasvaviin tarpeisiin.

Energia-alan investoinnit tehdään vuosikymmeniksi eteenpäin, mikä edellyttää vakaata energiapolitiikkaa. Kunnianhimoinen päästövähennystavoite olisi erityisen myönteinen pitkän aikavälin toimintaympäristöä ja ennustettavuutta vahvistava signaali CO₂-markkinoille ja kannustaisi investoimaan vähäpäästöiseen energian tuotantoon. Päästökaupan vaihtoehtona olisivat lähinnä kansalliset hiilidioksidiverot, jotka rapauttaisivat sisämarkkinoiden toimintaa entisestään ja johtaisivat verokilpailuun jäsenmaiden välillä.

Voimakkaasti vaihteleva uusiutuvan sähkön tuotanto ja sen etuoikeutettu pääsy verkkoon on aiheuttanut jopa negatiivisia sähkön markkinahintoja. Tämä rapauttaa perinteisen sähköntuotannon kilpailukykyä. Pahimmillaan joudutaan tilanteeseen, jossa tuetaan sekä uusiutuvan energian tuotantoa että jo rakennettua, fossiilisiin polttoaineisiin perustuvaa kapasiteettia. Siksi monet maat ovat ottaneet tai suunnittelevat ottavansa käyttöön ns. kapasiteettimaksuja korvaamaan kansallisten uusiutuvan energian tukien vaikutuksia. Kapasiteettimaksuilla pyritään varmistamaan, että sähköä olisi tarjolla myös silloin, kun aurinko- ja tuulivoimaa ei kyetä tuottamaan.

Energia-alan tulevaisuutta ei voida rakentaa kansallisten ratkaisujen eikä julkisen rahoituksen ja tukien varaan. Ratkaisuja on haettava yhtenäisiltä EU:n energiasisämarkkinoilta, markkinaehtoisten ratkaisujen pohjalta ja meidän on edettävä määrätietoisesti kohti Euroopan energia- ja ilmastopoliittisia tavoitteita. Energiasisämarkkinat ja harmonisoidut uusiutuvan energian ohjauskeinot toisivat EU:ssa merkittävät säästöt kansallisiin toimiin verrattuna.

Kohtuullisen hyvä vuosi haastavassa toimintaympäristössä

Fortum suoriutui vuodesta 2012 kohtuullisen hyvin, vaikka liiketoimintaympäristö oli vaativa eikä sähkön kysyntä elpynyt. Pohjoismaissa sähkön hinnat jäivät kolmanneksen edellisvuotta alemmiksi, mihin vaikuttivat osaltaan

Tapio Kuula, Fortumin
toimitusjohtaja

poikkeuksellisen suuret sademäärät. Onnistuneiden hintasuojausten ansiosta Fortum saavutti kuitenkin tyydyttävän sähkön hintatason.

Vuoden 2012 tuloksesta muodostui tyydyttävä 1,59 euroa osaketta kohti. Ruotsin yhteisöverokannan alentamisen osakekohtainen vaikutus oli 0,22 euroa. Tavoitteenamme on pitää vertailukelpoinen nettovelka suhteessa käyttökatteeseen (EBITDA) tasaisena nykyisessäkin toimintaympäristössä. Viime vuonna velan määrä kasvoi hieman tavoitetasoa suuremmaksi, pääosin meneillään olevien investointihankkeidemme vuoksi.

Näiden taloudellisten haasteiden ja toimintaympäristöön liittyvien epävarmuustekijöiden vuoksi käynnistimme syksyllä kaksivuotisen [tehostamisohjelman](#). Sen tavoitteena on kustannusrakenteen keventäminen, kilpailukyvyyn parantaminen sekä strategiamme mukaisten toimintaedellytysten vahvistaminen. Ohjelma on viety toimitasuunnitelmiin ja etenee suunnitellusti. Viimeisen vuosineljänneksen tuloksessa näimme jo tehostamisohjelman ensimmäisiä vaikutuksia.

CO₂-päästötöntä sähköä pohjoismaisille markkinoille

Pohjoismaiden merkittävästi alempaa sähkön hintatasoa kompensoi kaikkien aikojen ennätyskellisin vesivoimatuotantomme, runsaat 25 terawattituntia (TWh). CO₂-päästötön [vesivoima](#) on Fortumin vahvuus ja sen osuus tuotannostamme oli runsas kolmannes. Uusiutuvan energian osuuden kasvaessa markkinoilla sähkön tarjonta vaihtelee aiempaa enemmän, jolloin joustavan ja tuotantoa tasapainottavan vesivoiman merkitys kasvaa.

Toisaalta ydinvoimatuotantomme käytettävyys jäi selvästi odotuksista vuonna 2012. Ydinvoiman osuus tuotannostamme oli vajaa kolmannes. Erityisesti osaomisteisen ruotsalaisen Oskarshamnin ykkösyksikön pitkä huoltoseisokki oli pettymys. Seisokista aiheutui tuotannonmenetysten muodossa Fortumille noin 50 miljoonan euron ylimääräinen painolasti. Siirrämme kuluvana vuonna Fortumin ydinvoimateknologian osaamista enemmän myös osakkuusvoimaloidemme käyttöön.

Fortumin Loviisan voimalaitoksen käytettävyys ja turvallisuus on perinteisesti ollut maailman huipputasoa. Käytettävyys jäi kuitenkin edellisvuosien tasosta, mikä johtui ykkösyksikön kahdeksan vuoden välein suoritettavasta laajasta vuosihuollosta sekä kolmesta tuotantokatkoksesta. Käytettävyyden ja [turvallisuuden](#) jatkuva parantaminen ovat tavoitteitamme myös alkaneena vuonna, jolloin investoimme muun muassa jäähdytyksen moninkertaisten varajärjestelmien rakentamiseen. Jatkuva turvallisuuden parantaminen on ydinvoiman käytettävyyden edellytys.

Fortum on mukana 25 prosentin omistusosuudella myös Teollisuuden Voima Oyj:n (TVO) kolmannen ydinvoimalaitosyksikön rakennushankkeissa. Olkiluoto 3 -projekti on osoittautunut haastavaksi ja on viivästynyt alkuperäisestä aikataulusta edelleen.

Ydinvoima-alan erityisosaamisellemme on kysyntää

Vuonna 2012 Fortum teki merkittävän kaupallisen sopimuksen kehittämänsä Nures-ioninvaihtomateriaalin toimittamisesta Fukushimaan Japaniin. Materiaalin käytöllä voidaan vähentää radioaktiivisten nesteiden määrää murto-osaan aiemmasta. Fortumin vuoden 2012 [innovaatiopalkinto myönnettiin Nures-materiaalin kehittämisestä](#). Innovaatio kuvaa hyvin erityisosaamistamme, joka luo arvoa ympäröivään yhteiskuntaan ja vie energia-alan kehitystä eteenpäin.

Sähkön ja lämmön yhteistuotanto (CHP) tuo resurssitehokkuutta

Vesi- ja ydinvoiman lisäksi Fortum on maailman suurimpia [lämmöntuottajia](#). Sähkön ja lämmön [yhteistuotannossa](#) polttoaineen energiasta saadaan hyödynnettyä lähes 90 prosenttia. Käytämme CHP-tuotannossamme eri energialähteitä monipuolisesti ja joustavasti sekä pyrimme lisäämään uusiutuvien polttoaineiden käyttöä. Biomassan sekä yhdyskunta- ja teollisuusjätteiden hyödyntäminen eurooppalaisilla laitoksillamme korvaa muita polttoaineita ja vähentää kasviuonekaasupäästöjä.

Maailman ensimmäisen teollisen mittakaavan bioöljylaitoksen peruskivi muurattiin Fortumin Joensuuhun rakennettavalla laitoksella marraskuun alussa. CHP-laitokseen integroitava [bioöljylaitos](#) käynnistyy kuluvan vuoden syksyllä. Integroitu CHP/bioöljylaitos tuottaa metsäbiomassasta sähkön ja kaukolämmön lisäksi muun muassa lämmöntuotantoon soveltuvaa bioöljyä 50 000 tonnia vuodessa.

Tuotamme energiaa CHP-laitoksissa ja erillisissä lämpölaitoksissa seitsemässä maassa. Tukholmasta Fortumilla on myös lähes 20 vuoden kokemus modernin kaupunkiasumisen [kaukokylmäratkaisuista](#). Venäjällä Fortum toimii Uralin ja Länsi-Siperian kehittyneillä teollisuusalueilla, missä olemme alueen johtava kaukolämmön toimittaja.

Venäjällä on alettu kiinnittää huomiota sähkötukkimarkkinoiden uudistamisen jälkeen myös lämpösektorin modernisointiin. Tavoitteena on lisätä maan lämpösektorin kiinnostavuutta myös investointien osalta.

Säävarmasti sähköä asiakkaille

Vuonna 2012 jatkoimme sähkönjakeluverkkomme säävarmuuden parantamista loppuvuoden 2011 myrskyjen osoittettua Suomessa konkreettisesti sähkönjakelun haavoittuvuuden.

Olemme parantaneet varautumistamme sähkön- ja lämmönjakelun häiriötilanteisiin ottamalla käyttöön tekstiviestipohjaiset ilmoitukset asiakkaille, parantamalla häiriötilanteiden käytäntöjä sekä kouluttamalla henkilöstöä. Parempia valmiuksia testattiin syksyn Antti-myrskyssä, jonka aiheuttamat häiriöt asiakkaillemme jäivät vähäisiksi. Vuonna 2012 Fortumin sähkönjakelun luotettavuus nousi 99,98 prosenttiin edellisvuoden 99,90 prosentista.

Enemmän ja tyytyväisempiä asiakkaita

Viime vuonna asiakkaamme arvioivat Fortumia aiempaa myönteisemmin asiakastyytyväisyystutkimuksessa, jolla mitataan Suomen, Ruotsin ja Norjan sähkönmyynnin ja -jakelun asiakkaiden tyytyväisyyttä. Ruotsin ja Norjan osalta saavutimme kaikkien aikojen parhaimman tuloksen. Suomessa asiakastyytyväisyys laski hieman loppuvuoden 2011 myrskyjen seurauksena. Pitkällä aikavälillä asiakastyytyväisyys on kehittynyt myönteisesti kaikissa kolmessa toimintamaassa.

Fortumin sähköasiakkaiden määrä kasvoi vuonna 2012. Meillä on nyt Suomessa enemmän asiakkaita kuin koskaan aiemmin. Uskon, että uudet tuotteet, kuten aurinkopaneelit ja energiatehokkuuspalvelut, vaikuttivat merkittävästi onnistumiseemme. Kehitämme jatkossakin ratkaisuja, joiden avulla asiakkaamme voivat myydä sähköä ja lämpöä myös takaisin Fortumille, sekä muita uusia tuotteita, joiden avulla asiakkaamme voivat halutessaan aktiivisesti vaikuttaa omaan energiankulutukseensa.

Kestävän kehityksen tavoitteet uudistettiin

Kestävä kehitys on oleellinen osa Fortumin strategiaa. Tavoitteenamme on viedä kehitystä eteenpäin kaikilla sen osa-alueilla. Olemme myös sitoutuneet noudattamaan toiminnassamme YK:n [Global Compactin](#) periaatteita.

Hyvän vesivuoden ansiosta saavutimme vuonna 2012 ilmastotavoitteemme ja CO₂-päästöttömän sähköntuotannon osuus kasvoi edellisvuodesta. Energiatehokkuuden osalta jäimme hieman tavoitteestamme. Jatkamme ponnisteluja muun muassa laitosten käytettävyyden, energiatehokkuuden ja polttoaineiden laadun parantamiseksi. Venäjällä, missä toimimme erityisesti öljyn ja maakaasun tuotantoalueilla, päästömme ovat nousseet toiminnan volyymin kasvaessa.

Vuoden 2013 alusta otimme käyttöön uudistetut [kestävän kehityksen tavoitteet](#). Painotamme Fortumin yhteiskunnallista roolia ja mittaamme ympäristötavoitteiden lisäksi yhtiön mainetta, asiakastyytyväisyyttä sekä sähkön ja lämmön toimitusvarmuutta.

Työturvallisuutta on parannettava joka päivä

Työturvallisuuden kehitykseen olen toisaalta tyytyväinen, toisaalta pettynyt. Oman henkilöstömme turvallisuus parani edelleen ja tapaturmataajuus laski kaikkien aikojen parhaimpaan tulokseen. Urakoitsijoiden työturvallisuuden kehitys ei sen sijaan edennyt oikeaan suuntaan: vuoden aikana tapahtui kuolemaan johtanut tapaturma Venäjällä ja useita vakavia tapaturmia. Esitän osanottoni uhrin omaisille ja työtovereille.

Jotta vakavat onnettomuudet saadaan estettyä ja myös lievemmät tapaturmat vähenevät, jatkamme määrätietoista työtä työturvallisuuden parantamiseksi. Jatkuvan parantamisen asenteen on oltava osa jokaisen fortumlaisen ja urakoitsijamme päivittäistä työskentelyä.

Myönteistä kehitystä kuvaavat tytäryhtiömme OAO Fortumin toimintojen saama ISO 14001 -ympäristösertifikaatti sekä työterveyttä ja -turvallisuutta koskeva OHSAS 18001 -sertifikaatti.

Sitoutunut henkilöstö on oleellinen osa strategian toteuttamista

Vuonna 2012 mittasimme henkilöstömme tyytyväisyyttä Fortum Sound - tutkimuksella. Tulosten mukaan henkilöstömme sitoutuminen vahvistui selvästi verrattuna edelliseen tutkimukseen kolme vuotta sitten. Tutkimuksen mukaan vahvuuksiamme ovat yhteistyö kollegoiden kanssa, mahdollisuus osallistua omaa työtä koskevaan päätöksentekoon sekä henkilöstön tasavertainen kohtelu. Tutkimus tehtiin kaikissa toimintamaissamme.

Kaikkien fortumlaisten toimintaa ohjaava eettinen Toimintaohje päivitettiin päättyneenä vuonna. Helmikuun 2013 loppuun mennessä 99 prosenttia henkilöstöstä oli suorittanut ohjeeseen liittyvän koulutuksen.

Investoimme voimakkaasti kasvuun

Fortumin toiminnan tarkoituksena on tuottaa energiaa, joka edesauttaa nykyisten ja tulevien sukupolvien elämää. Päästöttömän vesi- ja ydinvoiman sekä yhdistetyn sähkön ja lämmöntuotannon rinnalla kehitämme biopolttoaineiden käyttöä sekä tutkimme aurinko-, tuuli- ja aaltovoiman mahdollisuuksia. Nämä kaikki ovat osa tulevaisuuden energijärjestelmää, joka siirtyy pitkällä aikavälillä auringon energiaan perustuviin ratkaisuihin.

Vuonna 2013 otamme käyttöön Järvenpään biovoimalaitoksen Suomessa, Jelgavan biovoimalaitoksen Latviassa sekä jätettä hyödyntävät uudet voimalaitokset Bristassa Ruotsissa ja Klaipedassa Liettuassa. Kaikki neljä laitosta ovat energiatehokkaita sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksia, jotka vähentävät CO₂-päästöjä sekä lisäävät paikallisten polttoaineiden käyttöä. Loppuvuodesta 2012 päätimme biopolttoaineilla toimivan CHP-laitoksen [investoinnista Tukholmaan](#). Laitos otetaan käyttöön vuonna 2016.

Tavoitteenamme on saattaa mittava Venäjän investointiohjelmamme valmiiksi vuoden 2014 loppuun mennessä. Kolmen jo valmistuneen laitoksen lisäksi käynnistämme alkuperäisen kokonaisuakataulun puitteissa seuraavaksi kolme runsaan 400 megawatin (MW) voimalaitosta Njaganissa ja sen jälkeen kaksi lähes 250 MW:n voimalaitosta Tšeljabinskissa.

Venäjän sähkötukkimarkkinoiden uudistus on toteutunut maan hallituksen lupauksen mukaisesti, ja markkinoiden näkymät ovat kokonaisuudessaan positiivisempia kuin Euroopassa.

Haemme kasvua nykyisen markkina-alueemme ohella myös yhdyntäviltä Euroopan ja nopeasti kasvavilta Aasian markkinoilta. Jatkamme valmistautumista Ranskan tulevaan vesivoimaoikeuksien huutokauppaan, koska siinä menestyminen antaisi mahdollisuuden kasvattaa päästötöntä vesivoimakapasiteettia. Intiassa tutkimme teollisuudelle tarjottavan CHP-tuotannon mahdollisuuksia sekä aurinkovoimatuotantoa.

Selvitämme sähkönsiirtoliiketoiminnan tulevaisuuden vaihtoehdot

Kuluvan vuoden alussa käynnistimme sähkönsiirtoliiketoiminnan tulevaisuuden vaihtoehtojen selvittämisen. Tarkasteltavien vaihtoehtojen joukossa on myös myynti.

Sähkönsiirto on säädeltyä liiketoimintaa, joka tarjoaa vakaan tuoton. Sähköverkkoliiketoiminta pääsisi kuitenkin parempaan arvonmuodostukseen toisenlaisessa yritysrakenteessa, joka mahdollistaisi suuremman vieraan pääoman osuuden. Arviointiin vaikutti myös lainsäätäjän pitkäaikainen tavoite eriyttää sähkön jakelu sähkön tuotannosta ja myynnistä selkeästi erilliseksi, itsenäiseksi infrastruktuuri liiketoiminnaksi.

Arvioinnin tuloksista tiedämme tämän vuoden loppuun mennessä. Päädyimme asian julkistamiseen jo tarkastelun alkuvaiheessa, jotta voimme selvittää avoimesti kaikki vaihtoehdot ja keskustella niistä niin Fortumin sisäisten kuin ulkopuolistenkin tahojen kanssa sekä käyden vuoropuhelua ympäröivän yhteiskunnan tarpeista ja näkemyksistä.

Sähkönsiirtoliiketoiminnan vaihtoehtojen selvittäminen ei vaikuta asiakkaisiimme. Jatkamme myös säävarman sähköverkon rakentamista suunnitelmien mukaan. Sähkön myynnin asiakkaille kehitämme uusia tuotteita ja aiomme viedä sähkömarkkinatuotteiden kehitystä eteenpäin alan edelläkävijänä.

Vahvalta perustalta eteenpäin

Vuonna 2013 jatkamme strategiamme toteuttamista. Viime vuosien investointipäätösten ansiosta avaamme tänä vuonna merkittävän määrän uutta kapasiteettia. Kehitämme tulevaisuuden energiantuotantomuotoja, kuten aurinko- ja aaltoenergiaa, päästöttömän vesi- ja ydinvoiman sekä CHP-tuotannon lisäksi. Myös tehostamisohjelmamme etenee ja parantaa Fortumin valmiuksia reagoida muuttuvien energiamarkkinoiden tarjoamiin mahdollisuuksiin.

Kiitän fortumlaisia kaikissa toimintamaissamme päättyneestä vuodesta ja työskentelystä yhteisten päämäärien saavuttamiseksi. Kiitos myös osakkeenomistajiemme panostuksesta – jatkamme työtä omistaja-arvon kasvattamiseksi myös alkaneena vuonna.